KALENDARIUM

19 september
onsdag v. 38

Studieträff: Allmänningar, kl. 18.00 på kulturhuset Klossen. Vad är egentligen en allmänning? Hur i hela världen kan en gemensam cykelverkstad vara en antikapitalistisk strategi? Allmänningar är en del av Allt åt Alla Umeås praktiska verksamhet, och parallellt med denna håller vi också återkommande studieträffar i ämnet. Under denna tredje gång utgår vi från kapitlet *The Creation of the Urban Commons* i kulturgeografen David Harveys senaste bok *Rebel Cities*. Inom kort kommer texten i fråga att finnas att hämta via vår hemsida, översatt till svenska.

20 september
torsdag v. 38

Infokväll, kl. 18.00–22.00 på kulturhuset Klossen. Om du har undrat vad Allt åt Alla Umeå är för något, vad vi pysslar med eller kanske till och med hur man blir medlem, kan du komma förbi och snacka med några av oss! Det är bara att ramla in någon gång under kvällen.

25 september
tisdag v. 39

Studieträff: Kapitalet, kl. 18.00 på kulturhuset Klossen. Vi fortsätter vår årslånga studiecirkel på första boken av Karl Marx omfångsrika verk *Kapitalet*, där Marx talar ur skägget om de processer som genomsyrar det samhälle vi kallar kapitalistiskt. Till denna femte träff läser vi kapitel åtta och nio.

17 och 31 oktober
onsdag v. 42 resp. 44

Studieträffar: Rapporter, kl. 18.00 på kulturhuset Klossen. Vi träffas för att diskutera innehållet i de två rapporter vi släppt under det gångna året. Den första träffen utgår från vår rapport om flytten av stadsbiblioteket; den andra från den om Umeås stadsplanering. Vad är det egentligen som händer i stan? Rapporterna finns att hämta på hemsidan.

*Kvartersbladet **Gemensamt!** utkommer några gånger per år och ges ut av **Allt åt Alla Umeå**, som ingår i **Förbundet Allt åt alla**. Vårt mål är ett samhälle efter principen: av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov.*

alltatalla.com/umea *umea@alltatalla.com*

Gemensamt!

Nummer 6 - september 2012

ARBETSLÖSHET

Vid varje riksdagsval är det en fråga som alltid ligger högt på agendan: Frågan om jobben. De olika riksdagspartierna försöker med alla medel visa att just de är de bästa på att skapa fler arbetstillfällen. ”En röst på oss är en röst för full sysselsättning” hörs från partierna. Vad de däremot sällan talar särskilt högt om är att full sysselsättning inte betyder att ingen ska vara arbetslös. Det är faktiskt tvärtom, arbetslöshet är en förutsättning för vad politikerna kallar full sysselsättning.

Innan vi går djupare in på dagens situation kan det vara värt att undersöka hur arbetslöshet uppstod historiskt i Sverige. Före mitten av 1750-talet går det knappt att prata om någon arbetslöshet i Sverige. Sveriges befolkning levde till största delen på landsbygden på mark som de antingen ägde eller hyrde, och på markallmänningar som alla hade rätt att nyttja. Med det skifte som slog samman flera mindre åkrar till större sammanhängande åkrar i olika etapper under 1700- och 1800-talen, så förändrades detta. Det var inte sammanslagningen av åkrar i sig som ledde till förändringen, utan att jordägare fick rätten att vräka torpare som hyrde jordbruksmark av dem och att det stora flertalet allmänningar avskaffades. Därmed berövades en väldigt stor grupp människor sitt tidigare levebröd och blev tvungna att söka andra vägar för att överleva. Inflyttningen till städerna och de där väntande fabrikerna tog fart.

Det räckte dock inte med att beröva människor sin tidigare försörjning för att alla frivilligt skulle ställa sig i fabriken. Många föredrog att dra land och rike runt som luffare och till exempel skotta lite snö för ett mål mat. Detta uppskattades inte av statsmakten som stiftade lagar mot vad de kallade *lösdriveri*. En lösdrivare var en person som inte hade ett någorlunda fast arbete. Om en lösdrivare påträffades upprepade gånger av polisen dömdes denna för det mesta till tvångsarbete. Självfallet var lagen skriven så att det endast var de fattiga, ”de medellösa”, som kunde dömas för lösdriveri. Om en person dömts för lösdriveri och plötsligt fick en stor summa pengar, till exempel genom arv, skulle personen friges.

På dessa sätt tvingades en stor grupp människor in i den tidiga kapitalistiska produktionen och bildade den tidiga arbet-

arklassen. Genom lösdriverilagarna etablerades arbetslöshet som något skambelagt och fult, en uppfattning som fortfarande lever kvar. Arbetslösa anses vara lata eller sakna den rätta attityden, ofta både och. Att en ”positiv attityd” leder till jobb är ett av de så kallade jobbcoachernas mantran. En persons arbetslöshet beror alltså på personen själv.

Denna bild stämmer förstås inte. Även om alla var flitiga och hade en positiv attityd skulle vi fortfarande ha arbetslöshet i dagens samhälle. Detta beror på att det är inbyggt i det kapitalistiska samhället att det ska finnas arbetslöshet. Om arbetslösheten sjunker under en viss nivå så ska åtgärder sättas in för att åter höja den. Ett vanligt sätt att göra detta är att landets centralbank höjer styrräntan vilket leder till minskad fart i ekonomin och att antalet arbetslösa ökar. Detta uttrycks förhållandevis öppet, men med ett tekniskt språk för att folk ska missa poängen. Så här motiverade vice riksbankschefen Lars E. O. Svensson en höjning av räntan:

> Vid oförändrad räntebana skiftade denna information upp inflations- och produktionsprognosen, och inflationen och resursutnyttjandet riskerade att bli för höga enligt vår bedömning. Vi behövde därför justera upp räntebanan, vilket då skiftade tillbaka inflations- och produktionsprognosen, så att de visade en bättre utveckling för inflationen och resursutnyttjandet.

Poängen med räntehöjningen var alltså att ”resursutnyttjandet” (det vill säga utnyttjandet av Sveriges samlade arbetskraft) riskerade bli för högt. Räntan behövde höjas för att inte för få människor skulle bli arbetslösa!

Den stora anledningen till att en viss arbetslöshet eftersträvas är att det finns en oro att arbetare kommer kräva högre lön då de inte är rädda för att förlora sitt jobb, vilket kommer få företagen att öka sina priser och på så vis leda till inflation. Att ha en stabil inflation på två procent per år är riksbankens främsta uppdrag vilket beslutats av riksdagen. Detta inflationsmål kan alltså förstås som ett sätt att disciplinera arbetarna.

Vad är då den magiska gränsen där arbetslösheten blir för låg? Intressant nog varierar den kraftigt. Enligt Konjunkturinstitutet (KI) var gränsen, kallad *jämviktsarbetslöshet*, 2,5% år 1982, 3% 1988, 6% 1994 och 4,5% 2004, och enligt de senaste siffrorna från december 2011 är den 6,5%. Idag är alltså målet att 6,5% av Sveriges arbetsföra befolkning ska befinna sig i arbetslöshet, i det ”utanförskap” som de fyra borgerliga partierna målat upp som det stora problemet i Sverige de senaste valen. När riksdagspartierna idag pratar om full sysselsättning är det nästan alltid jämviktsarbetslösheten de menar. Däremot godtar de sällan KI:s siffror rakt av, utan har egna siffror som de dock inte uppger för allmänheten. Partierna till vänster tror generellt att en lägre arbetslöshet är möjlig att ha än partierna till höger. Denna skillnad har dock ingen större betydelse så länge riksbanken är underställd målet på en tvåprocentig inflationstakt.

Idag har vi ingen lösdriverilag i Sverige som hot mot de arbetslösa. Men däremot finns andra kontrollmekanismer. Bland annat upprätthålls ett konstant högt tryck på nya arbeten genom att arbetsförmedlingen ofta kräver att ett visst antal jobb ska sökas i månaden av den arbetslöse för att ersättning i form av a-kassa eller socialbidrag ska ges. Arbetslösa genomgår också olika ”faser” i sin arbetslöshet, kopplade till olika åtgärder och ersättningsnivåer, där den sista fasen har fått namnet Fas 3.

> ***Idag är alltså målet att 6,5% av Sveriges arbetsföra befolkning ska befinna sig i arbetslöshet***

Två varianter av Fas 3-placeringar är vanliga. Å ena sidan finns de företag vars huvudsyssla är att ordna platser åt arbetslösa i Fas 3. Dessa företag eftersträvar att ”sysselsätta” så många Fas 3:are som möjligt och hålla kostnaderna nere, för att på så vis gå med vinst på de bidrag de får från staten för varje arbetslös de tar in. På dessa ställen saknas ofta helt någon slags meningsfull sysselsättning och dagarna fylls av meningslösa föredrag och stillasittande. Å andra sidan har det, hos företag och kommuner som huvudsakligen sysslar med annat än att ordna platser åt Fas 3:are, uppstått en trend i att låta de arbetslösa utföra regelrätta arbetsuppgifter som egentligen ska utföras av anställda, med skillnaden att till en anställd behöver företaget eller kommunen betala en lön; det behöver de inte till en person i Fas 3. Vid minsta protest mot de förhållanden som råder, riskerar Fas 3:aren att mista sin ersättning.

Inget av de två alternativen verkar särskilt lockande för en arbetslös; antingen sitta helt sysslolös dagarna i ända eller jobba, fast utan lön. Men det är det som är poängen! Genom att göra det väldigt jobbigt eller rent av outhärdligt att vara arbetslös, uppnås två saker. Å ena sidan blir de som faktiskt har ett arbete extra rädda om de jobb de har, då de inte vill hamna i den situation de arbetslösa är i, och därmed kommer de inte våga kräva särskilt mycket vad gällande löner och arbetsrätt. Å andra sidan blir de arbetslösa desperata i sin jakt att komma ur sin situation och blir därmed effektiva konkurrenter om jobben. Det handlar mer eller mindre om att framkalla rädsla för att förlora sitt jobb, och tacksamhet över att ha ett. Kort sagt, en enda stor disciplineringsåtgärd.

Så kom ihåg inför framtiden, när en politiker säger att hen vill ha full sysselsättning, se till att fråga: Hur många arbetslösa betyder det?

Välkommen till

Arbetsförnedringen